

Κυριακή Προ της Χριστού Γεννήσεως: Ερμηνεία στην αποστολική περικοπή (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Δεκεμβρίου 20, 2019

[Προς Εβρ. 11,8-10 και 32-40]

(από την «Προς Εβραίους» επιστολή του αποστόλου Παύλου, κεφ.11, εδαφ. 8-10)

«Πίστει καλούμενος Αβραάμ υπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον ὃν ἔμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. Πίστει παρώκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός (: Εξαιτίας της πίστεώς του ο Αβραάμ υπάκουσε στο Θεό, ο Οποῖος τον καλοῦσε να φύγει ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ να πάει στον τόπο που θα κληρονομούσε. Καὶ ἐφυγε χωρὶς να ξέρει πού πηγαίνει. Χάρη στην πίστη του ο Αβραάμ ἐμεινε ως ξένος στη γη που του υποσχέθηκε ο Θεός καὶ τη θεωρούσε ξένη χώρα καὶ ὄχι δική του. Καὶ διέμεινε μέσα σε σκηνές μαζί με τον Ἰσαάκ καὶ τον Ἰακώβ, που ἦταν συγκληρονόμοι της ἴδιας υποσχέσεως του Θεοῦ. Ζούσε ο Αβραάμ ἀκόμη καὶ στη γη της ἐπαγγελίας ὡς ξένος καὶ μετανάστης, διότι περίμενε να κατοικήσει στην ἐπουράνια πόλη, η οποία ἔχει τα ἀληθινὰ καὶ ἀδιάσειστα θεμέλια, καὶ τεχνίτη καὶ κτίστη της τον ἴδιο τον Θεό)» [Εβρ. 11, 8-10].

Πράγματι, πες μου, ποιον παλαιότερο εἶδε ο Αβραάμ για να τον μιμηθεῖ; Εἶχε πατέρα εἰδωλολάτρη, προφῆτες δεν εἶχε ἀκούσει, οὔτε ἤξερε πού πήγαινε. Επειδὴ δηλαδή σε αὐτοὺς ἀπέβλεπαν ὅσοι ἀπὸ τους Εβραίους εἶχαν πιστέψει, διότι εἶχαν ἀπολαύσει μύρια ἀγαθὰ, δείχνει ο Παῦλος ἐδῶ ὅτι κανεὶς ἀκόμη δεν ἀπῆλαυσε τίποτε, ἀλλὰ ὅλοι εἶναι χωρὶς βραβεῖο καὶ ὅτι κανεὶς ἀκόμη δεν ἀμείφθηκε. Εκείνος ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ το σπίτι του καὶ βγήκε χωρὶς να ξέρει πού πηγαίνει.

Καὶ τι θαυμαστό, εἴαν ἐνήργησε ἔτσι αὐτός, τὴ στιγμή που καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἔτσι ἔζησαν; Ἀν καὶ ἐβλεπε δηλαδή να ἀναιρεῖται ἡ ὑπόσχεση, δεν ἀμέλησε· καθόσον ο Θεός του εἶχε πει: «τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην (: αὐτὴν ὅλη τὴ χώρα θα τὴν δώσω στους ἀπογόνους σου)» [Γεν. 12, 7]». Εἶδε το παιδί του να κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ ο ἀπόγονός του πάλι εἶδε τον εαυτό του να κατοικεῖ σε ξένη χώρα καὶ δε θορυβήθηκε καθόλου. Διότι ἐκείνο που συνέβη στον Αβραάμ ἦταν σύμφωνο με τὴ λογική, ἀφοῦ ἡ ὑπόσχεση του Θεοῦ ἐπρόκειτο να πραγματοποιηθεῖ στους ἀπογόνους

του· αν και βέβαια και σε αυτόν λέχθηκε, ότι «σε σένα και στους απογόνους σου»· όχι «δια του σπέρματός σου σε σένα», αλλά «σε σένα και στους απογόνους σου»· και ούτε αυτός, ούτε ο Ισαάκ, ούτε ο Ιακώβ απήλαυσαν τα της υποσχέσεως. Διότι ο ένα δούλεψε ως υπηρέτης, ο άλλος απομακρύνθηκε από την πατρίδα του και αυτός αυτοεξορίστηκε από φόβο· και άλλα με πόλεμο τα κατέλαβε, άλλα πάλι, εάν δεν είχε τη συμπαράσταση του Θεού, θα τα έχανε τελείως. Γι' αυτό λέγει «μαζί με τους κληρονόμους της ίδιας υποσχέσεως». «Όχι μόνο αυτός», λέγει, «αλλά και οι κληρονόμοι».

Έπειτα και κάτι άλλο πιο μεγάλο από αυτά που λέχθηκαν πρόσθεσε, λέγοντας: «όλοι αυτοί πέθαναν με την πίστη και την ελπίδα, χωρίς να λάβουν υποσχέσεις». Δύο πράγματα πρέπει εδώ να εξετάσουμε, πώς, αφού είπε, ότι «*Πίστει Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὕρισκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός*» (: Για την πίστη του ο Ενώχ μετατέθηκε ζωντανός από τον παρόντα κόσμο, για να μη δει θάνατο και δεν βρισκόταν πλέον στη γη, διότι τον είχε μεταθέσει ο Θεός)» [Εβρ. 11, 5], λέγει, «*Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες* (: με την πίστη πέθαναν όλοι αυτοί)» [Εβρ. 11, 13]. Και πάλι αφού είπε «*μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας* (: χωρίς να απολαύσουν τις υποσχέσεις)», δείχνει ότι ο Νώε έλαβε μισθό, τη σωτηρία της οικογένειάς του, ο Ενώχ μετατέθηκε, ο Άβελ ακόμη μιλάει, και ο Αβραάμ έχει καταλάβει τη γη· και λέγει: «με την πίστη και την ελπίδα που γεννά η πίστη αυτή, πέθαναν όλοι αυτοί, χωρίς να απολαύσουν αυτά που τους υποσχέθηκε ο Θεός». Τι σημαίνει λοιπόν αυτό που λέγει; Πρέπει να εξηγήσουμε πρώτα το πρώτο και έπειτα το δεύτερο.

«Με την πίστη», λέγει, «πέθαναν όλοι αυτοί». Το «όλοι», το είπε εδώ, όχι επειδή όλοι πέθαναν, αλλά επειδή αν εξαιρέσουμε τον Ενώχ, πέθαναν όλοι αυτοί, που γνωρίζουμε πράγματι ότι έχουν πεθάνει. Επίσης, το «χωρίς να απολαύσουν τις επαγγελίες», είναι αληθές· διότι δεν είναι αυτή η υπόσχεση που δόθηκε στον Νώε.

Και ποιες υποσχέσεις εννοεί; Διότι ο Ισαάκ και ο Ιακώβ έλαβαν τις επαγγελίες της γης· εκείνοι όμως που είναι γύρω από τον Νώε και τον Άβελ και τον Ενώχ, ποιες επαγγελίες έλαβαν; Ή λοιπόν για αυτούς τους τρεις λέγει, ή αν ομιλεί και γι' αυτούς, δεν ήταν αυτό η επαγγελία το να θαυμαστεί ο Άβελ, ούτε το να μετατεθεί ο Ενώχ, ούτε το να διασωθεί ο Νώε, αλλά και αυτά συνέβησαν σε αυτούς εξαιτίας της αρετής τους, και ήταν κάποιες γεύσεις εκείνων που επρόκειτο να απολαύσουν στο μέλλον.

Διότι ο Θεός, επειδή γνωρίζει ότι το ανθρώπινο γένος χρειάζεται πολλή συγκατάβαση, μας χαρίζει όχι μόνο τα μελλοντικά, αλλά και τα εδώ αγαθά· όπως ακριβώς και στους μαθητές Του έλεγε ο Χριστός: «*καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει* (: Και κάθε ένας, ο οποίος για χάρη μου άφησε σπίτι ή αδελφούς ή αδελφές ή πατέρα ή μητέρα ή γυναίκα ή χωράφια, θα λάβει εδώ στη γη εκατό φορές περισσότερα και, το

σπουδαιότερο, θα κληρονομήσει την αιώνια ζωή)» [Ματθ. 19, 29]· και πάλι· «ζητείτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν (: Ζητείτε δε κατά πρώτο και κύριο λόγο την βασιλεία του Θεού και την αρετή που θέλει από σας ο Θεός, και όλα αυτά τα επίγεια αγαθά θα σας δοθούν μαζί με τα ανεκτίμητα αγαθά της βασιλείας των ουρανών)» [Ματθ. 6, 33]. Βλέπεις ότι και αυτά δίνονται συμπληρωματικά από τον Κύριο, για να μην αποκάμουν; Διότι όπως ακριβώς οι αθλητές απολαμβάνουν κάποια περιποίηση και όταν αγωνίζονται, αλλά όμως δεν απολαμβάνουν όλη την άνεση τότε, διότι ζουν κάτω από νόμους, ενώ όλη την άνεση θα την απολαύσουν μετά τον αγώνα, έτσι και ο Θεός δε δίνει εδώ την απόλαυση ολόκληρης της ανέσεως· δίνει βέβαια και εδώ, αλλά ολόκληρη τη φύλαξε για τη μέλλουσα ζωή.

Και ότι αυτό είναι αληθινό, το φανέρωσε με τα όσα πρόσθεσε, λέγοντας: «ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι (: αλλά από μακριά τις είδαν και τις αποδέχτηκαν με όλη τους την ψυχή)» [Εβρ. 11, 13]. Εδώ υπαινίσσεται κάποιο μυστήριο· δείχνει δηλαδή, ότι εκ των προτέρων έλαβαν όλα όσα έχουν λεχτεί για τη μέλλουσα ζωή, τα σχετικά με την ανάσταση, με τη βασιλεία των ουρανών και με όλα τα άλλα που κήρυξε ο Χριστός όταν ήρθε· διότι λέγοντας «επαγγελίες» αυτές εννοεί. Ή αυτό λοιπόν εννοεί, ή ότι δεν τις έλαβαν βέβαια, έφυγαν όμως με την πεποίθηση ότι θα τις λάβουν· και αντλούσαν το θάρρος από την πίστη και μόνο. Και είπε ότι «τις είδαν από μακριά», για να δηλώσει, ότι πριν τέσσερις γενεές συνέβηκε. Διότι μετά από τόσες επέστρεψαν από την Αίγυπτο.

«καὶ ἀσπασάμενοι (: Και τις χαιρέτησαν)», λέγει, «(:με ευχαρίστηση)». Τόσο είχαν πειστεί για την πραγματοποίησή τους, ώστε και τις χαιρέτησαν με χαρά· με μεταφορική σημασία το είπε αυτό, κατά το παράδειγμα των ναυτιλλομένων που, βλέποντας από μακριά τις πόλεις που τόσο ποθούν, πριν ακόμη μπου σε αυτές, τις κάνουν δικές τους, ακούγοντας μόνο γι' αυτές. Διότι, λέγει, περίμεναν «τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός (: την πόλη που έχει τα αληθινά θεμέλια, της οποίας τεχνίτης και δημιουργός είναι ο Θεός)». Βλέπεις ότι το «έλαβον» σημαίνει ότι θα λάβουν μελλοντικά και ότι έχουν θάρρος γι' αυτά;

Εάν λοιπόν το «είχαν θάρρος» σημαίνει «τα έλαβαν» και εσείς είναι δυνατό να λάβετε. Διότι **αυτοί, αν και δεν απήλαυσαν τις υποσχέσεις, όμως εξαιτίας του πόθου τους γι' αυτές τις έβλεπαν. Γιατί λοιπόν γίνονται αυτά; Για να ντραπούμε εμείς, διότι εκείνοι, αν και τους είχε δοθεί η υπόσχεση για τα αγαθά της γης, δεν τα έδιναν σημασία, αλλά αναζητούσαν τη μέλλουσα πόλη· ενώ σε εμάς με όλους τους τρόπους ο Θεός μιλάει για την άνω πόλη, εμείς όμως επιζητούμε αυτήν που υπάρχει εδώ.** Τους είπε: «θα σας δώσω τα αγαθά του παρόντος κόσμου»· επειδή όμως είδε ή, καλύτερα, επειδή έδειξαν ότι είναι άξιοι μεγαλύτερων, τότε πια δεν τους άφησε να λάβουν αυτά, αλλά εκείνα τα μεγαλύτερα, θέλοντας να μας δείξει ότι είναι άξιοι μεγαλύτερων, επειδή δε θέλησαν

να προσδεθούν σε αυτά· όπως αν κάποιος επρόκειτο να υποσχεθεί παιδικά πράγματα σε συνετό άνθρωπο, όχι για να τα λάβει, αλλά για να δείξει την όλη αρετή του, εκείνος όμως ζητά τα μεγαλύτερα. Πράγματι αυτό δείχνει ότι με τόσο ζήλο απέρριπταν τα της γης, αφού δεν έπαιρναν, ούτε εκείνα που τους δίνονταν. Γι' αυτό λοιπόν τα λαμβάνουν οι απόγονοί τους· διότι αυτοί είχαν γήινες επιδιώξεις. Τι σημαίνει, «την πόλη που έχει τα πραγματικά θεμέλια»; Αυτά δηλαδή δεν είναι θεμέλια; Σε σύγκριση με εκείνα δεν είναι. «Αυτής της πόλεως τεχνίτης και δημιουργός είναι ο Θεός». Πωπώ, ποιο είναι το εγκώμιο της πόλεως εκείνης!

«Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε (: Εξαιτίας της πίστεώς της και αυτή η στείρα και πολύ ηλικιωμένη Σάρρα)». Με κάποια μορφή ντροπής για μας άρχισε εδώ, εάν συμβεί να φανούμε εμείς πιο ολιγόψυχοι από μία γυναίκα. Αλλά ίσως πει κάποιος: «Πώς είναι πιστή αυτή που γέλασε όταν πρωτόακουσε ότι θα γεννούσε παιδί σε τέτοια ηλικία;». Το γέλιο προέρχεται από την απιστία, ο φόβος όμως που ακολούθησε προέρχεται από την πίστη· διότι τα λόγια «δε γέλασα», τα είπε από πίστη. Γι' αυτό λοιπόν αφού απομακρύνθηκε η απιστία, εισήλθε η πίστη. «Για την πίστη της και αυτή η στείρα Σάρρα έλαβε τη δύναμη της συλλήψεως και παρά την ηλικία της γέννησε». Τι σημαίνει *«εἰς καταβολὴν σπέρματος* (: ώστε να καταβληθεί και να ζωογονηθεί σε αυτήν σπέρμα)»; Έλαβε δύναμη για να κρατήσει το σπέρμα, να το φιλοξενήσει, αυτή που είχε νεκρωθεί, η στείρα. Διότι η σωματική βλάβη ήταν διπλή, η μία προερχόταν από τον χρόνο, αφού πράγματι είχε γεράσει· η άλλη ήταν φυσική, διότι ήταν στείρα. Γι' αυτό και από μία γυναίκα, και μάλιστα νεκρωμένη, γεννήθηκαν όλοι, που είναι ως προς το πλήθος όπως τα άστρα του ουρανού και η αναρίθμητη άμμος που βρίσκεται κοντά στο χείλος της θάλασσας. Γι' αυτό λέγει *«διὸ καὶ ἅφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν* (: και από μία γεννήθηκαν όλοι)».

Δε λέγει αυτό μόνο εδώ, το ότι γέννησε, αλλά ότι έγινε και μητέρα τόσων πολλών, όσων δεν έγιναν ούτε οι εύφορες κοιλίες· «σαν τα άστρα», λέγει. Πώς λοιπόν πολλές φορές τους απαριθμεί, αν και είπε, *«καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος* (: αναρίθμητοι απόγονοι σαν τα άστρα του ουρανού κατά το πλήθος και σαν την άμμο της ακροθαλασσίας, που είναι αδύνατον να μετρηθεί)»; Ή το είπε υπό μορφή υπερβολής ή το είπε έτσι για τους μετέπειτα απογόνους. Διότι είναι δυνατό να απαριθμήσει κανείς τους προγόνους μίας μόνο οικίας, όπως ο τάδε είναι του τάδε, και ο τάδε του τάδε· εδώ όμως που το γένος τους παραβάλλεται με το πλήθος των άστρων, δεν είναι δυνατό να απαριθμηθεί.[...]

*

(από την «Προς Εβραίους» επιστολή του αποστόλου Παύλου, κεφ.11, εδαφ. 32-37)
«Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ τε καὶ Σαμψών καὶ Ἰεφθάε, Δαυΐδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν (: Και τι ακόμη να λέω και να διηγούμαι; Πρέπει να σταματήσω, διότι δε θα μου φτάσει ο χρόνος να διηγούμαι για τον Γεδεών και τον Βαράκ, τον Σαμψών και τον Ιεφθάε, για τον Δαβίδ και τον Σαμουήλ και τους προφήτες)» [Εβρ. 11, 32].

Κατηγορούν μερικοί τον Παύλο, γιατί αναφέρει σε αυτό το σημείο τον Βαράκ και τον Σαμψών και τον Ιεφθάε. Τι λες; Αυτός που ανέφερε την πόρνη Ραάβ, δε θα αναφέρει αυτούς; Μη μου αναφέρεις την άλλη ζωή τους, παρά μόνο το αν πίστεψαν ή έλαμψαν ως προς την πίστη.

«τῶν προφητῶν, οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας (: και τους προφήτες οι οποίοι, επειδή είχαν πίστη, καταπολέμησαν και υπέταξαν βασιλεία)». Βλέπεις ότι εδώ δεν παρουσιάζει τη λαμπρή ζωή τους· διότι δεν ήταν αυτό προηγουμένως το ζητούμενο· αλλά η εξέταση προηγουμένως ήταν για την πίστη. Διότι, πες μου, δεν τα κατόρθωσαν όλα με την πίστη; Πώς; «Με την πίστη», λέγει, «καταπολέμησαν βασιλεία οι όμοιοι με τον Γεδεών. Άσκησαν δικαιοσύνη». Ποιοι; Αυτοί οι ίδιοι οι παραπάνω. Τη φιλανθρωπία εδώ την ονόμασε “δικαιοσύνη”.

«ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν (: πέτυχαν την πραγματοποίηση των υποσχέσεων που τους έδωσε ο Θεός». Νομίζω ότι αυτό το λέγει για τον Δαβίδ. Και ποιες από αυτές τις υποσχέσεις πέτυχε; Αυτές που του είπε, ότι το σπέρμα του, ο Μεσσίας, θα καθίσει στο θρόνο του. «ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας (: έφραξαν στόματα λιονταριών, όπως ο Δανιήλ, έσβησαν την καταστρεπτική δύναμη της φωτιάς, διέφυγαν τον κίνδυνο της σφαγής». Πρόσεχε πως ήταν μέσα στον ίδιο τον θάνατο, ο Δανιήλ περικυκλωμένος από τα λιοντάρια, οι τρεις παίδες μέσα στο καμίνι του πυρός, ο Αβραάμ, ο Ισαάκ, ο Ιακώβ, περιβαλλόμενοι από διάφορους πειρασμούς, και όμως δεν απογοητεύτηκαν. Πράγματι **αυτό είναι πίστη· όταν τα γεγονότα εκπληρώνονται αντίθετα από ό,τι προσδοκούμε, τότε πρέπει να πιστεύουμε ότι τίποτε το αντίθετο δεν έγινε, αλλά όλα ήταν επακόλουθα**. «Διέφυγαν τον κίνδυνο της σφαγής». Αυτό νομίζω πάλι ότι το λέγει για τους τρεις Παίδες.

«ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων (: πήραν δύναμη, και έγιναν καλά από αρρώστιες, αναδείχθηκαν ισχυροί και ανίκητοι στον πόλεμο· έτρεψαν σε φυγή τις εχθρικές παρατάξεις και τα πολυπληθή στρατεύματά τους». Εδώ υπαινίσσεται εκείνα που συνέβησαν κατά την επάνοδό τους από τη Βαβυλώνα. «Από ασθένειες», λέγει· δηλαδή, από την αιχμαλωσία. Όταν πια είχαν εγκαταλείψει τα ιουδαϊκά, όταν δεν διέφεραν σε τίποτε από τα οστά των νεκρών, τότε έγινε η επάνοδός τους. Πράγματι, ποιος θα έλπιζε να επανέλθουν από τη Βαβυλώνα, και όχι μόνο να επανέλθουν, αλλά και να γίνουν ισχυροί και να τρέψουν σε φυγή τα στρατεύματα των εχθρών; Σε μας όμως δε συνέβη κάτι τέτοιο, λέγει. Αλλά αυτά είναι τύποι των μελλοντικών.

«ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τούς νεκρούς αὐτῶν (: Με την πίστη που είχαν στην υπερφυσική δύναμη των προφητῶν οι γυναῖκες που αναφέρει η Παλαιά Διαθήκη ξαναπήραν πίσω ζωντανά τα νεκρά παιδιά τους, που ανέστησαν οι προφῆτες)». Εδώ αναφέρει εκείνα που έγιναν από τους προφῆτες, τον Ελισαίο, τον Ηλία· διότι αυτοί ανέστησαν νεκρούς. «ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν (: Κι ἄλλοι δέθηκαν στο βασανιστικό ὄργανο που λεγόταν τύμπανο και δάρθηκαν σκληρά μέχρι θανάτου, επειδή δε δέχθηκαν να αρνηθῶν την πίστη τους και να ελευθερωθῶν ἔτσι ἀπὸ το μαρτύριο. Προτίμησαν το σκληρό αὐτό μαρτύριο, για να αναστηθῶν σε μία καλύτερη ζωή, παρά να ἔχουν μία πρόσκαιρη αποκατάσταση στη ζωή αὐτή)». Ενώ εμεῖς δεν πετύχαμε την ἀνάσταση. Αλλά «ἔχω να σας παρουσιάσω», λέγει, «και εκείνους που αποκεφαλίστηκαν και δε δέχθηκαν τη σωτηρία, για να πετύχουν καλύτερη ἀνάσταση». Διότι, πες μου, γιατί, ενώ μπορούσαν, δε θέλησαν να ζήσουν; **Δεν το ἔκαναν επειδή περίμεναν καλύτερη ζωή;** Και αυτοί που ανέστησαν τους ἄλλους, προτίμησαν οι ἴδιοι να πεθάνουν, για να επιτύχουν καλύτερη ἀνάσταση, ὄχι σαν εκείνη που πέτυχαν τα παιδιά των γυναικῶν. Εδώ μου φαίνεται ὅτι υπονοεῖ και τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο· καθόσον “αποτυμπανισμός” λέγεται ο αποκεφαλισμός. Μπορούσαν να βλέπουν τον ἥλιο, μπορούσαν να μην ελέγχουν, και ὅμως προτίμησαν να πεθάνουν· και αυτοί που ἄλλους ανέστησαν, προτίμησαν να πεθάνουν οι ἴδιοι **για να επιτύχουν καλύτερη ἀνάσταση.**

«ἔτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπίσθησαν, ἐπειράσθησαν (: Κι ἄλλοι πάλι δοκίμασαν εμπαιγμούς και μαστιγώσεις, ἀκόμη μάλιστα και δεσμά και φυλακίσεις. Λιθοβολήθηκαν, πριονίσθησαν, δοκίμασαν πολλούς πειρασμούς)». Σταματά σε αὐτούς που τους ἦταν πιο γνωστοί. Καθόσον μεγαλύτερη παρηγοριά φέρνουν αὐτά, ὅταν η αἰτία της λύπης τους εἶναι κοινή, διότι και αν πεις κάτι μεγαλύτερο, που δεν προήλθε ὅμως ἀπὸ την ἴδια αἰτία, δεν ἔκανες τίποτε. Γι' αὐτό σταμάτησε σε αὐτὸν τον λόγο του, μιλώντας για δεσμά, φυλακές, μαστιγώσεις, λιθοβολισμούς, θυμίζοντάς τους ὅσα ἔχουν σχέση με τον Στέφανο και τον προφήτη Ζαχαρία, τον πατέρα του Ιωάννη του Βαπτιστή· γι' αὐτό και συμπλήρωσε: «ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον (:θανατώθηκαν με σφαγή ἀπὸ μαχαίρι)».

Τι λες; Ἄλλοι διέφυγαν τη σφαγή, και ἄλλοι πέθαναν δια σφαγῆς; Τι σημαίνει αὐτό; Ποιον επαινείς, ποιον θαυμάζεις; Αὐτό ἢ εκείνο; «Ναι», λέγει, «και αὐτό και εκείνο· αὐτό, διότι σας εἶναι πιο οικείο, και εκείνο, διότι η πίστη νίκησε και τον ἴδιο τον θάνατο και η νίκη αὐτή εἶναι τύπος των μελλοντικῶν». Διότι δύο εἶναι τα θαύματα της πίστεως, και κατορθώνει μεγάλα πράγματα, και πάσχει μεγάλα, χωρίς να υπολογίζει τα παθήματα. «Και δεν μπορείς να πεις», λέγει, «ὅτι ἦταν κάποιιοι αμαρτωλοί και μηδαμινοί· διότι και αν ἀκόμη ὅλον τον κόσμο παραβάσεις μαζί τους, θα δεις ὅτι προς αὐτούς θα κλείνει η ζυγαριά και ὅτι αυτοί εἶναι τιμιότεροι». Γι' αὐτό και ἔτσι μίλησε· «ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος (: Ολόκληρος ο κόσμος δεν ἄξιζε

όσο οι άγιοι αυτοί άνδρες, και ούτε μπορούσε να συγκριθεί με αυτούς)». Τι λοιπόν επρόκειτο εδώ να απολαύσουν, εφόσον τίποτε από τα του κόσμου δεν ήταν άξιο γι' αυτούς; Εδώ διεγείρει τη διάνοιά τους, για να τους διδάξει ότι δεν πρέπει να προσηλώνονται στα παρόντα, αλλά να έχουν τη σκέψη τους πάνω από όλα τα αγαθά αυτής της ζωής, εφόσον όλος ο κόσμος δεν μπορεί να συγκριθεί μαζί τους. Γιατί λοιπόν θέλεις να λάβεις εδώ μισθό; Διότι είναι ατιμία για σένα, εάν λάβεις εδώ τον μισθό.

Ας μη σκεπτόμαστε λοιπόν κοσμικά, **ας μην περιμένουμε εδώ την ανταπόδοση**, και ας μην είμαστε τόσο φτωχοί· εφόσον όλος ο κόσμος δεν μπορεί να συγκριθεί μαζί τους, γιατί θέλεις να συγκρίνεις ένα μέρος αυτού; Και σωστά· διότι αυτοί είναι φίλοι του Θεού. «Κόσμο» εδώ λέγει το πλήθος των ανθρώπων ή την ίδια την κτίση· καθόσον και τα δύο συνηθίζει η Γραφή να τα ονομάζει έτσι. «Εάν όλη η κτίση μαζί με τους ανθρώπους της», λέγει, «σταθεί δίπλα τους, δε θα μπορέσουν να φανούν αντάξιοι αυτών»· και σωστά. Διότι, όπως ακριβώς μύριες ζυγαριές άχυρου και χόρτου δε θα ήταν αντάξιες δέκα μαργαριταριών, έτσι ούτε και εκείνοι· διότι «είναι ανώτερος ένας που πράττει το θέλημα του Κυρίου, παρά μύριοι παράνομοι»· «μυρίους» δε λέγει τους πολλούς, αλλά το πλήθος το άπειρο.

Σκέψου πόσο ανώτερος είναι ο δίκαιος. Είπε ο Ιησούς του Ναυή, «*στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαών καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν* (: ας σταθεί ο ἥλιος πάνω από την πόλη Γαβαών και η σελήνη πάνω από τη κοιλάδα Αιλών)» [Ιησ. Ναυή 10, 12.]. Ας έλθει λοιπόν όλη η οικουμένη, ή μάλλον δύο και τρεις και τέσσερις και δέκα και είκοσι οικουμένες, και ας πουν και ας το κάνουν αυτό· όμως δε θα μπορέσουν. Ενώ ο φίλος του Θεού διέτασσε τα κτίσματα του Φίλου του ή καλύτερα παρακαλούσε τον Φίλο του και υποχωρούσαν τα στοιχεία της φύσεως, οι υπηρέτες του Θεού, και ο άνθρωπος που ήταν στη γη διέτασσε αυτά που ήταν στον ουρανό. Βλέπεις ότι αυτά έχουν γίνει για να υπηρετούν και να εκπληρώνουν τον δρόμο τον διατεταγμένο;

Αυτό είναι μεγαλύτερο από τα έργα του Μωυσή. Γιατί άραγε; Διότι δεν είναι το ίδιο να διατάσσεις τη θάλασσα και αυτά που βρίσκονται στον ουρανό· πράγματι είναι μεγάλο και εκείνο και πολύ μεγάλο μάλιστα, αλλά όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί ίσο με αυτό.

Άκουσε και πώς έγινε τόσο μεγάλος. Γιατί δηλαδή; Το όνομα του Ιησού του Ναυή ήταν τύπος του Χριστού. Γι' αυτό λοιπόν, εξαιτίας αυτής της προσωποποιημένης προσφωνήσεως, την οποία είχε ο Ιησούς, η κτίση υποτάχθηκε με σεβασμό. Τι λοιπόν; Άλλος δεν ονομάστηκε Ιησούς; Αλλά αυτός για αυτόν τον σκοπό ονομάστηκε, για να είναι **τύπος**· διότι ονομαζόταν και Αυσής· γι' αυτό αλλάχθηκε το όνομα· διότι **ήταν πρόρρηση** και προφητεία. Αυτός εισήγαγε στη γη της επαγγελίας τον λαό, όπως ο Ιησούς στον ουρανό· δεν τον εισήγαγε ο νόμος, όπως ούτε ο Μωυσής, αλλά έμενε έξω· δεν έχει τη δύναμη ο νόμος να εισαγάγει, αλλά η χάρη. Βλέπεις ότι οι τύποι από

παλιά έχουν προκαθοριστεί; Διέταξε την κτίση, ή καλύτερα το κύριο μέρος της κτίσεως, που βρισκόταν πάνω από το κεφάλι του, για να μην τρομάξεις ούτε να παραξενευτείς, όταν δεις τον Ιησού με την ανθρώπινη μορφή να λέγει τα ίδια. Ο Ιησούς του Ναυή και ενώ ζούσε ο Μωυσής, κατατρόπωσε τους εχθρούς, ο Ιησούς Χριστός, αν και υπάρχει ο νόμος, διοικεί τα πάντα, αλλά όχι φανερά.

Ας δούμε όμως πόσο μεγάλη είναι η αρετή των αγίων. Εάν εδώ τόσο μεγάλα εργάζονται, εάν εδώ τόσο μεγάλα κάνουν, όσα οι άγγελοι, τι άραγε θα κάνουν εκεί; Πόση λαμπρότητα θα έχουν; Ίσως καθέννας από εσάς θα ήθελε να είναι τέτοιος, ώστε να μπορεί να διατάσσει τον ήλιο και τη σελήνη. Ως προς αυτό, τι θα μπορούσαν να πουν αυτοί, που ισχυρίζονται ότι ο ουρανός είναι σφαιρικός; Γιατί λοιπόν δεν είπε «ας σταθεί ο ήλιος», αλλά πρόσθεσε «ας σταθεί ο ήλιος πάνω από την πόλη Γαβών και η σελήνη πάνω από τη φάραγγα Αιλών» [Ιησού Ναυή, 10, 12]. Δηλαδή, να κάνει την ημέρα μεγαλύτερη. Αυτό έγινε και επί του Εζεκία· διότι οπισθοδρόμησε ο ήλιος. Αλλά αυτό είναι θαυμαστότερο από εκείνο, το να έλθει πάλι πίσω στον ίδιο δρόμο, χωρίς να περιέλθει τον δρόμο. Αλλά εμείς, εάν θέλουμε, μεγαλύτερα από αυτά θα κατορθώσουμε. Πράγματι τι μας υποσχέθηκε ο Χριστός; Δε μας είπε ότι θα σταματήσουμε τον ήλιο, αλλά τι; *«Εάν τις αγαπή με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, (: Εάν κανείς με αγαπά, θα τηρήσει στη ζωή του τις εντολές μου, και ο Πατέρας μου θα τον αγαπήσει)»*, λέγει, *«καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν (: και θα έλθουμε σε αυτόν και θα μεταβάλουμε την καρδιά του σε μόνιμη κατοικία μας, ώστε αυτός να είναι ο έμψυχος ναός του ζώντος Θεού)»* [Ιω. 14, 23].

Τι μου χρειάζεται ο ήλιος και η σελήνη και τα θαυμαστά τους, όταν ο ίδιος ο Δεσπότης πάντων κατέρχεται και εγκαθίσταται σε εμένα; Δε μου χρειάζονται αυτά. Διότι σε τι θα μου χρειαστεί κάτι από αυτά; Αυτός θα μου είναι ήλιος και σελήνη και φως. Διότι πες μου, τι θα ήθελες, εάν εισερχόσουν στα ανάκτορα, να μπορούσες να μεταρρυθμίσεις κάτι από αυτά που είναι στερεωμένα, ή να επιτύχεις τη φιλία του βασιλιά, ώστε να τον πείσεις να κατέλθει προς εμένα; Δε θα προτιμούσες πολύ περισσότερο αυτό παρά εκείνο; Τι όμως; Δεν είναι θαυμαστό πράγματι ότι άνθρωπος προστάσσει αυτά που προστάσσει και ο Χριστός; «Αλλά ο Χριστός», θα μπορούσε να έλεγε κάποιος, «δε χρειάζεται τον Πατέρα, αλλά με απόλυτη εξουσία ενεργεί». Καλώς· λοιπόν ομολόγησε πρώτα και πες ότι δεν έχει ανάγκη του Πατρός και ότι με απόλυτη εξουσία ενεργεί, και τότε θα σου πω πάλι, ή καλύτερα θα σε διδάξω για την προσευχή που κάνει, ότι γινόταν από συγκατάβαση και θεία οικονομία (διότι δεν ήταν κατώτερος από τον Ιησού του Ναυή ο Χριστός) και ότι μπορούσε να μας διδάσκει χωρίς προσευχή.

Όπως ακριβώς δηλαδή όταν ακούς τον διδάσκαλο να ομιλεί σαν παιδί και να διηγείται τα στοιχειώδη δε λες ότι είναι αμαθής, και όταν ερωτά «πού είναι αυτό το στοιχείο», γνωρίζεις ότι δεν το ερωτά από άγνοια, αλλά επειδή θέλει να διδάξει τον

μαθητή· έτσι και ο Χριστός προσευχήθηκε όχι επειδή είχε ανάγκη προσευχής, αλλά επειδή θέλει να διδάξει εσένα, να προσεύχεσαι συνεχώς, αδιαλείπτως, με νηφαλιότητα, και να κάνεις αυτήν με πολλή αγρυπνία. Και όταν λέω να αγρυπνείς δεν εννοώ μόνο το να σηκώνεσαι τη νύχτα, αλλά και κατά το διάστημα της ημέρας να επαγρυπνείς στις προσευχές· διότι αυτός που ενεργεί έτσι ονομάζεται άγρυπνος. Αφού είναι δυνατό να κοιμάται κανείς και όταν προσεύχεται τη νύχτα και να αγρυπνεί κατά το διάστημα της ημέρας και όταν δεν προσεύχεται, όταν η ψυχή υψώνεται προς τον Θεό, όταν γνωρίζει με Ποιον συνομιλεί, σε Ποιον απευθύνεται, όταν σκεφτεί ότι οι άγγελοι στέκονται δίπλα στον Θεό με φόβο και τρόμο, ενώ αυτός προσέρχεται με χασμουρητά και ξυρόμενος.

Είναι μεγάλο όπλο η προσευχή, όταν γίνεται με την αρμόζουσα διάθεση. Και για να μάθεις τη δύναμή της, πρόσεχε εδώ· η συνεχής προσευχή κατανίκησε την αδιαντροπιά και την αδικία και την ωμότητα και τη θρασύτητα· διότι λέγει «*ἀκούσατε τί ὁ κριτῆς τῆς ἀδικίας λέγει* (: ακούστε και προσέξτε καλά, τι λέγει ο άδικος κριτής)» [Λουκ. 18, 6]». Επίσης και την **απροθυμία** νίκησε· και αυτό που δεν πέτυχε η φιλία, αυτό το κατόρθωσε η συνεχής αίτηση· «*λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει* (: Σας διαβεβαιώνω ότι και αν ακόμη δεν θελήσει να σηκωθεί να του δώσει, μολονότι τον είχε φίλο, πάντως για την αδιακρισία του ότι σε τέτοια νυκτερινή ώρα τον ανησυχεί, θα σηκωθεί και θα του δώσει όσα του χρειάζονται)» [Λουκ. 11, 8]. Και μία ανάξια πάλι η συνεχής επιμονή την έκανε άξια: βλ. Ματθ. 15, 26-27: «*καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκεῖνων ἐξεληθοῦσα ἐκράυγασεν αὐτῷ λέγουσα· ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις ἢ δὲ εἶπε· ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις! γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης*».

Ας είμαστε λοιπόν προσεκτικοί κατά την προσευχή· είναι μεγάλο όπλο, όταν γίνεται με προθυμία, χωρίς κενοδοξία, όταν γίνεται με ειλικρίνεια ψυχής. Αυτή κατατρόπωσε εχθρούς, αυτή έθνος ολόκληρο και ανάξιο ευεργέτησε. «*καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν Χανααίων καὶ Χετταίων καὶ Ἀμορραίων καὶ Φερεζαίων καὶ Γεργεσαίων καὶ Εὐαίων καὶ Ἰεβουσαίων* (: και κατέβηκα να ελευθερώσω αυτούς από την δουλεία των Αιγυπτίων, να τους βγάλω από την χώρα

της Αιγύπτου και να τους οδηγήσω σε χώρα εύφορη και μεγάλη, σε γη που θα ρέει γάλα και μέλι, στον τόπο τον οποίο σήμερα κατέχουν οι Χαναναίοι, οι Χετταίοι, οι Αμορραίοι, οι Φερεζαίοι, οι Γεργεσαίοι, οι Ευαίοι και οι Ιεβουσαίοι)» [Εξ. 3, 8]· αυτή είναι φάρμακο σωτήριο, αυτή **εμποδίζει τα αμαρτήματα και θεραπεύει τα πλημμελήματα**· με αυτήν και η χήρα η εγκαταλειμμένη απηύθυνε επίμονα το αίτημά της. **Εάν λοιπόν προσευχόμαστε με ταπεινοφροσύνη**, εάν κτυπούμε το στήθος όπως ο τελώνης, εάν λέμε εκείνα τα λόγια που είπε και εκείνος, εάν λέμε, «*ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ*» [Λουκ. 18, 13], **ὅλα θα τα επιτύχουμε**. Διότι, και αν δεν είμαστε τελώνες, όμως έχουμε άλλα αμαρτήματα, όχι λιγότερα από εκείνου. Μη μου πεις λοιπόν ότι είναι μικρό το σφάλμα σου· διότι έχει το ίδιο αποτέλεσμα. Όπως ακριβώς δηλαδή ανδροφόνος ονομάζεται όμοια και αυτός που σκότωσε παιδί και εκείνος που σκότωσε άνδρα, έτσι **πλεονέκτης ονομάζεται και αυτός που αρπάζει πολλά και εκείνος που αρπάζει λίγα**.

Αλλά και η **μνησικακία** δεν είναι μικρό αλλά μεγάλο αμάρτημα. Διότι λέγει «*ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης ζωὴ, ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον* (: Στους δρόμους της αρετής υπάρχει η αληθινή και ευχάριστος ζωή, ενώ οι δρόμοι των μνησικάκων και εμπαθών ανθρώπων οδηγούν στον θάνατο)» [Παροιμ. 12, 28]. **Το ίδιο και Αυτός που αποκαλεί τον αδελφό του μωρό και ανόητο ή οτιδήποτε άλλο όμοιο με αυτά**: βλ. Ματθ. 5, 22: «*Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός* (: Εγώ όμως σας λέγω ότι καθένας που οργίζεται αδικώς και χωρίς σοβαρό πνευματικόν λόγο εναντίον του αδελφού του, έχει την ίδια ενοχή, όπως εκείνος που δικάζεται για φόνο στο επταμελές συνέδριο. Εκείνος δε που θα υβρίσει τον αδελφό του και θα του πει με περιφρόνηση “ανόητε, τιποτένιε”, είναι ένοχος εγκλήματος βαρύτερου, από εκείνα που δικάζει το μεγάλο συνέδριο, το ανώτατο δηλαδή δικαστήριο των Εβραίων. Εκείνος δε που θα πει με μίσος στον αδελφό του “άμυαλε, τρελέ”, είναι βαρύτερα ένοχος και άξιος να τιμωρηθεί με την στον Άδη γέεννα του πυρός)». **Μεταλαμβάνουμε επίσης και των φρικτών μυστηρίων αναξίως και φθονούμε και κακολογούμε**· και μερικοί από εμάς πολλές φορές και μέθυσαν. **Καθένα από αυτά τα αμαρτήματα και αυτό καθ' εαυτό, μάλιστα είναι ικανό να μας στερήσει τη βασιλεία των ουρανών**· όταν όμως και υπάρχουν όλα μαζί, ποια απολογία θα έχουμε;

Έχουμε ανάγκη πολλής μετάνοιας, αγαπητοί, πολλής προσευχής, πολλής καρτερίας, πολλής προσοχής, για να μπορέσουμε να κερδίσουμε τα αγαθά που μας έχει υποσχεθεί. Ας πούμε λοιπόν και εμείς: «*συγχώρησέ με τον αμαρτωλό*»· ή καλύτερα ας μην το λέμε μόνο, αλλά και έτσι να σκεπτόμαστε· **και αν κάποιος άλλος μας κατηγορήσει, ας μην οργιστούμε**. Άκουσε εκείνος, ότι «δεν είμαι όπως αυτός ο τελώνης» και δεν οργίστηκε, αλλά λυπήθηκε· δέχθηκε την υπεροχή και απέβαλε το όνειδος. Είπε εκείνος το τραύμα, αναζήτησε Αυτός το

φάρμακο. Ας λέμε λοιπόν: «Θεέ μου, συγχώρησέ με τον αμαρτωλό»· αλλά και αν άλλος μας ονομάσει αμαρτωλούς, ας μην αγανακτούμε. **Εάν όμως οι ίδιοι λέμε ότι διαπράξαμε μύρια κακά, και όταν το ακούμε από τους άλλους αγανακτούμε, αυτό δεν είναι τότε ταπεινοφροσύνη, ούτε εξομολόγηση, αλλά επίδειξη και κενοδοξία.**

«Είναι επίδειξη», θα μπορούσε να αναρωτηθεί κάποιος, «να αποκαλείς τον εαυτό σου αμαρτωλό;». Ναι· διότι αποκτούμε φήμη ταπεινοφροσύνης, θαυμάζομαστε, εγκωμιαζόμαστε· εάν όμως πούμε τα αντίθετα για τους εαυτούς μας, μας περιφρονούν. Ωστε και αυτό το κάνουμε για τη δόξα. Και τι είναι ταπεινοφροσύνη; Το να υπομένεις την κατηγορία του άλλου, το να αναγνωρίζεις το αμάρτημά σου, το να αντέχεις τις κατηγορίες. Και ούτε αυτό θα ήταν δείγμα ταπεινοφροσύνης, αλλά ευγνωμοσύνης. Τώρα όμως αποκαλούμε βέβαια τους εαυτούς μας αμαρτωλούς, αναξίους και πόσα άλλα· αν όμως κάποιος άλλος μας αποδώσει ένα από αυτά, στενοχωρούμαστε, εξαγριωνόμαστε. Βλέπεις ότι δεν είναι εξομολόγηση, ούτε ευγνωμοσύνη; Είπες ότι είσαι τέτοιος· μην αγανακτείς όταν το ακούς και από τους άλλους και όταν ατιμάζεσαι· έτσι γίνονται ελαφρύτερα τα αμαρτήματά σου, όταν άλλοι σε κατηγορούν· διότι αυτοί στους εαυτούς τους προσθέτουν επιπλέον βάρος, ενώ εσένα σε οδηγούν στην άσκηση της αρετής.

Άκουσε τι είπε ο μακάριος Δαβίδ όταν τον καταριόταν ο Σεμεεί: *«εἶπως ἴδοι Κύριος ἐν τῇ ταπεινώσει μου καὶ ἐπιστρέψει μοι ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ (: Υπομένω τις κατάρες του, μήπως ο Θεός δει αυτόν τον εξευτελισμό μου και με ανταμείψει με αγαθά, αντί της κατάρας η οποία κατά την ημέρα αυτήν εκσφενδονίστηκε εναντίον μου)»* [Β΄ Βασ. 16, 10-12]. Ενώ εσύ αν και λες για τον εαυτό σου το πιο μεγάλο κακό, αγανακτείς, όταν δεν ακούς από τους άλλους τα εγκώμια των μεγάλων δικαίων. Βλέπεις ότι παίζεις με πράγματα που δεν πρέπει κανείς να παίζει; Διότι **αρνούμαστε τους επαίνους άλλων, για να επισύρουμε πάλι μεγαλύτερους επαίνους, για να μας θαυμάσουν ακόμη περισσότερο. Επομένως το κάνουμε αυτό, όχι επειδή δε θέλουμε τα εγκώμια, αλλά για να τα αυξήσουμε· και όλα γίνονται για τη δόξα μας, και όχι επειδή πραγματικά τα θέλουμε. Γι' αυτό όλα είναι κενά, όλα μάταια.**

Γι' αυτό λοιπόν παρακαλώ τώρα να απομακρυνθούμε από τη μητέρα των κακών, την κενοδοξία, και να ζήσουμε σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, για να κερδίσουμε και τα μελλοντικά αγαθά, με τη βοήθεια του Ιησού Χριστού του Κυρίου μας.

*

(από την «Προς Εβραίους» επιστολή του αποστόλου Παύλου, κεφ.11, εδαφ. 37-40)
«περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαῖς τῆς γῆς (: Φορούσαν για ρούχα προβιές και γιδοδέρματα, ζώντας μέσα σε στερήσεις, θλίψεις και κακοπάθειες. Ολόκληρος ο κόσμος δεν άξιζε όσο οι άγιοι αυτοί άνδρες, και ούτε μπορούσε να συγκριθεί με αυτούς. Περιπλανιόνταν σε ερημιές και σε βουνά, σε σπηλιές και σε τρύπες της γης)».

Πάντοτε βέβαια, κυρίως όμως **όταν σκέπτομαι τα κατορθώματα των αγίων, τότε μου έρχεται να ξεχνώ όλα τα δικά μου, διότι ούτε στο όνειρό μας δε γνωρίσαμε αυτά που εκείνοι οι άνδρες πέρασαν σε όλη τους τη ζωή, και αυτά δεν ήταν τιμωρία για τα αμαρτήματά τους**, αλλά, αν και σημείωναν πάντοτε κατορθώματα, όμως **πάντοτε αντιμετώπιζαν θλίψεις**. Πράγματι, σκέψου τον Ηλία, στον οποίο αναφέρεται ο λόγος σήμερα· διότι γι 'αυτόν το λέγει αυτό εδώ, το «φορούσαν προβιές» και τελειώνει σε αυτόν τα παραδείγματα χωρίς να αφήσει ούτε αυτό που τους ήταν γνωστό. Και αφού αναφέρθηκε στους αποστόλους, ότι υπέστησαν τον θάνατο με μαχαίρα, ότι λιθοβολήθηκαν, επανέρχεται πάλι στον Ηλία, που έπαθε τα ίδια με αυτούς. Επειδή δηλαδή ήταν φυσικό να μην έχουν ακόμη αυτοί τόση μεγάλη ιδέα για τους αποστόλους, από αυτόν που αναλήφθηκε και υπερβολικά θαυμάστηκε, δηλαδή τον προφήτη Ηλία, φέρνει την παρηγοριά και την παράκληση.

«Φορούσαν», λέγει, «δέρματα προβάτων και δέρματα γιδιών, γεμάτοι στερήσεις, θλίψεις και κακοπαθήματα, και όλων αυτών δεν ήταν άξιος ο κόσμος αυτός». Ούτε ένδυμα είχαν, λέγει, να ντυθούν, εξαιτίας των υπερβολικών θλίψεων, ούτε πόλη, ούτε σπίτι, ούτε κατάλυμα· αυτό ακριβώς που ο Χριστός έλεγε: «*αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τὴν κεφαλὴν κλίνῃ* (: “οι αλεπούδες έχουν τις φωλιές τους, όπου καταφεύγουν, και τα πτηνά του ουρανού τις κούρνιες τους• ο Υἱός όμως του ανθρώπου δεν έχει πού να γείρει την κεφαλή” (και επομένως καθέννας που θέλει να Τον ακολουθήσει, θα υποβληθεί σε ταλαιπωρίες και στερήσεις)» [Ματθ. 8, 20]. Αλλά τι λέγω «δεν είχαν κατάλυμα»; Ούτε τόπο για να σταθούν είχαν. Διότι ούτε όταν κατέφευγαν στην έρημο, ησύχαζαν· καθόσον δεν είπε, «παρέμειναν στην έρημο», αλλά και εκεί ευρισκόμενοι έφευγαν και από εκεί καταδιώκονταν· τους έδιωχναν όχι μόνο από την κατοικημένη περιοχή, αλλά και από την ακατοίκητη. Και υπευθυμίζει τους τόπους όπου ζούσαν και τα γεγονότα που τους συνέβηκαν εκεί· «γεμάτοι από στερήσεις και θλίψεις». «Έπειτα», λέγει, «εσάς σας κατηγορούσαν για τον Χριστό, και αυτό τα έκαναν στον Ηλία· τι είχαν να πουν σε βάρος του, και τον έδιωχναν και τον καταδίωκαν και τον ανάγκαζαν να παλεύει με την πείνα;»· Αυτό και αυτοί τότε πάθαιναν. Γι' αυτό αλλού έλεγε: «*τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἠύπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς* (: Όλοι δε οι Χριστιανοί, ανάλογα ο καθέννας με τις οικονομικές του δυνατότητες,

αποφάσισαν να στείλουν βοηθήματα για την εξυπηρέτηση των αδελφών, που κατοικούσαν στην Ιουδαία)»: βλ. Πραξ. 11, 29. Πράγμα που συνέβηκε και σε αυτούς.

«*Κακουχούμενοι*», λέγει· δηλαδή ήταν εκτεθειμένοι σε όλα τα κακά, και στις οδοιπορίες και στους κινδύνους· πράγμα που και σε αυτούς συνέβαινε. Αλλά το «*περιήλθον*», τι σημαίνει; «*Περιπλανώμενοι στις ερήμους και στα όρη και στα σπήλαια και στις τρύπες της γης*». Τίποτε άλλο δε δείχνει αυτό παρά μόνο παρουσιάζει με μια λέξη, ότι **περιφέρονταν όπως ακριβώς οι εξόριστοι και οι μετανάστες, όπως ακριβώς εκείνοι που έχουν καταδικαστεί για ατιμίες**, όπως εκείνοι που δεν είναι άξιοι να βλέπουν ούτε τον ήλιο και ούτε στην έρημο έβρισκαν καταφύγιο, αλλά έπρεπε διαρκώς να φεύγουν, έπρεπε να αναζητούν κρύπτες, έπρεπε ζωντανοί να θάπτονται, πάντοτε να είναι φοβισμένοι.

«*Και οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι (: Και ὅλοι αυτοί, αν και έλαβαν εγκωμιαστική μαρτυρία για την πίστη τους, δεν απόλαυσαν την υπόσχεση της ουράνιας κληρονομίας, επειδή ο Θεός προέβλεψε κάτι καλύτερο για εμάς, ώστε να λάβουν σε τέλειο βαθμό τη σωτηρία χωρίς εμάς)*». «*Ποιος λοιπόν*», λέγει, «είναι ο μισθός της τόσο μεγάλης ελπίδας; Ποια είναι η ανταπόδοση;». Μεγάλη είναι και τόσο μεγάλη, ώστε να μην μπορεί να εκφραστεί με τον λόγο. «*Διότι αυτά*», λέγει, «που οφθαλμός δεν είδε και αντί δεν άκουσε ούτε στην καρδιά του ανθρώπου ανέβηκαν, αυτά είναι εκείνα που ετοίμασε ο Θεός για εκείνους που τον αγαπούν». Αλλά ακόμη δεν τα απήλαυσαν, ακόμη περιμένουν και πέθαναν έτσι μέσα σε τόση μεγάλη θλίψη.

Και εκείνοι βέβαια έχουν τόσα πολλά χρόνια που νίκησαν όλα αυτά και ακόμη δεν τα απήλαυσαν την αμοιβή, και εσείς που βρίσκεστε ακόμη στο στάδιο του αγώνα, αδημονείτε; Σκεφτείτε και εσείς τι σημαίνει αυτό και πόσο ο Αβραάμ θα περιμένει· και τον απόστολο Παύλο που περιμένει πότε εσύ θα τελειωθείς, για να μπορέσουν τότε να λάβουν τον μισθό. Διότι, εάν και εμείς δεν παραβρεθούμε εκεί, τους το προείπε ο Σωτήρας, δε θα τους ανταμείψει. Όπως ακριβώς ένας φιλόστοργος πατέρας εάν έλεγε για τα παιδιά του, που ευδοκιμούν και έχουν ολοκληρώσει το έργο τους, να μην τα δώσουν να φάνε, εάν δεν έλθουν και οι αδελφοί τους. Και εσύ στενοχωριέσαι γιατί ακόμα δεν αμείφθηκες; Τι λοιπόν θα πρέπει να κάνει ο Άβελ, που πριν από όλους νίκησε, και ακόμη περιμένει αστεφάνωτος; Τι πρέπει επίσης να κάνει ο Νώε; Και τι όλοι εκείνοι που έζησαν εκείνα τα χρόνια, που περιμένουν εσένα και τους μετά από εσένα; Βλέπεις ότι εμείς βρισκόμαστε σε πλεονεκτικότερη θέση από εκείνους; Καλά λοιπόν είπε «*ότι ο Θεός προέβλεψε κάτι καλύτερο για εμάς*». Για να μη νομίζουν δηλαδή ότι πλεονεκτούν απέναντί μας εάν στεφανώνονταν πρώτοι, όρισε να είναι **κοινός για όλους ο καιρός των στεφάνων** και εκείνος που έχει νικήσει πριν τόσα πολλά χρόνια μαζί σου να λάβει το στεφάνι.

Βλέπεις φροντίδα; Και δεν είπε «για να μην στεφανωθούν χωρίς εμάς», αλλά «για να μην τελειωθούν χωρίς εμάς»· ώστε τότε θα φανούν και τέλειοι. Μας πρόλαβαν στους αγώνες, αλλά δε θα μας προλάβουν και στα στεφάνια. Δεν αδίκησε εκείνους, αλλά τίμησε εμάς· ώστε τότε θα φανούν και τέλειοι. Μας πρόλαβαν στους αγώνες, αλλά δε θα μας προλάβουν και στα στεφάνια. Δεν αδίκησε εκείνους, αλλά τίμησε εμάς· διότι και αυτοί περιμένουν τα αδέλφια τους. Εφόσον όλοι είμαστε ένα σώμα, μεγαλύτερη γίνεται η ηδονή στο σώμα, όταν από κοινού στεφανώνεται και όχι μεμονωμένα. Πράγματι **οι δίκαιοι και ως προς αυτό είναι αξιοθαύμαστοι, διότι χαίρονται για τα αγαθά των αδελφών τους, σαν να είναι δικά τους**. Ωστε αυτό είναι σύμφωνο και με την επιθυμία εκείνων, το να στεφανωθούν δηλαδή μαζί με όλα τα μέλη του σώματός τους· διότι το να δοξαστούν μαζί είναι μεγάλη ηδονή. «Λοιπόν και εμείς, αφού έχουμε γύρω μας ένα τόσο πυκνό σύννεφο μαρτύρων».

Σε πολλές περιπτώσεις η Γραφή παρουσιάζει την παρηγοριά στα κακοπαθήματα από τα γεγονότα που συμβαίνουν, όπως όταν λέγει ο προφήτης: «*καὶ ἔσται εἰς σκιάν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν σκέπη καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετοῦ* (: Όλοι και όλα, όσα υπάρχουν υπό την δροσερή σκιά της νεφέλης, θα προστατεύονται από το καύμα του ηλίου, θα σκεπάζονται από τις ραγδαίες καταστρεπτικές βροχές, θα ευρίσκονται σε ασφάλεια και θα ζουν με άνεση)» [Ησ. 4, 6]· και ο Δαβίδ: «*ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα* (: Τότε κατά την ημέρα ο ήλιος δεν θα σε καυμάτισει, ούτε η σελήνη θα σε βλάψει κατά την νύκτα)» [Ψαλμ. 120, 6]. Αυτό λοιπόν και εδώ λέγει, ότι η μνήμη των αγίων εκείνων ανδρών, ως νέφος θα σκιάζει εκείνον που φλέγεται από θερμότερη ακτίνα· έτσι ανασταίνει και αναζωογονεί την ψυχή, που είναι αποκαμωμένη από τις δυστυχίες. Και δεν είπε: «που αιωρείται πάνω από εμάς», αλλά «που μας περιβάλλει», που είναι πολύ πιο ανώτερο· το κάνει για να δηλώσει με αυτό, ότι περιβάλλοντάς μας, είναι φυσικό ότι θα μας έχει σε μεγαλύτερη ασφάλεια. Μάρτυρες ονομάζει όχι μόνο αυτούς που αναφέρονται στην Καινή Διαθήκη, αλλά και στην Παλαιά· καθόσον και αυτοί μαρτύρησαν για το μεγαλείο του Θεού· όπως οι τρεις παίδες, οι περί τον Ηλία, οι προφήτες όλοι.

ΠΗΓΕΣ:

- <https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/08/in-epistulam-ad-hebraeos.pdf>

- *Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, Υπόμνημα στην Προς Εβραίους επιστολή, επιστολή ΚΓ΄(κατ'επιλογήν), επιστολή ΚΖ΄(κατ'επιλογήν), επιστολή ΚΗ΄(κατ'επιλογήν), Πατερικές Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»(ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1983, τόμος 25, σελίδες 136-145, σελίδες 220-237, σελίδες 239-243.*

- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html
- Π. Τρεμπέλα, *Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ερμηνεία (απόδοση στην κοινή νεοελληνική), εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.*
- *Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ερμηνευτική απόδοσις υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τριακοστή τρίτη, Αθήνα 2009.*
- *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα, Κείμενον και σύντομος απόδοσις του νοήματος υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητας θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.*
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)